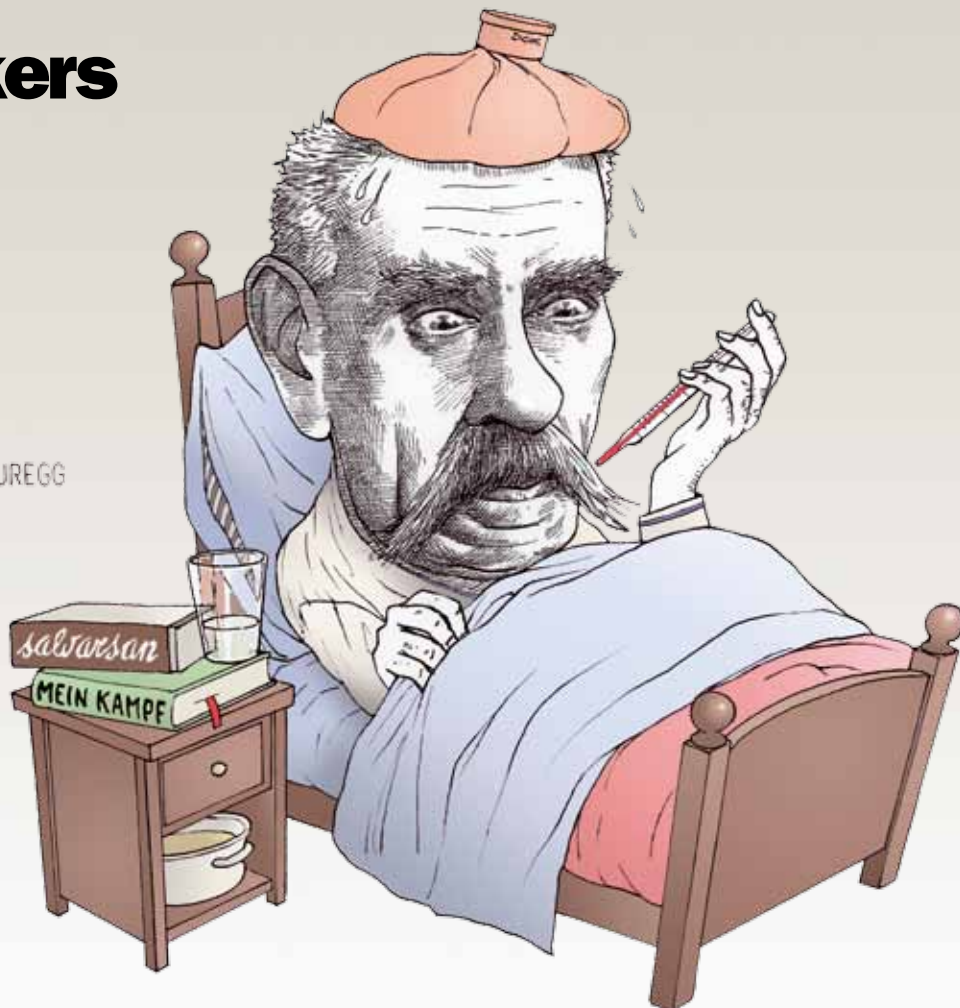

JULIUS WAGNER-JAUREGG

Koortskuur

tekst en beeld:
Jan Hein van Dierendonck

Hippocrates wist het al: koorts kan heilzaam zijn. Sinds Claude Bernard gezondheid definieerde als het vermogen van het lichaam om haar fysiologische grenzen te bewaken, wordt koorts gezien als iets wat bestreden dient te worden. Recentelijk groeit aarzelend het inzicht dat antipyretica mogelijk vaker kwaad doen dan goed. Toch is pyrotherapie, het kunstmatig opwekken van koortsen, wel degelijk een tijdje razend populair geweest. Wagner-Jauregg ontving er zelfs een Nobelprijs voor. Al in 1888 had deze Oostenrijker een literatuuronderzoek gepubliceerd naar effecten van koortsverwekkende ziekten op psychiatrische aandoeningen en stelde hij malariabesmetting voor bij behandeling van psychosen.

In 1857 geboren als Julius Wagner wordt 'von Jauregg' toegevoegd nadat zijn vader, een rijksambtenaar, tot de adelstand is verheven (na de Eerste Wereldoorlog wordt 'von' geschrapt). Als kind bezig met snijden in kadavers ziet zijn vader wel een arts in hem. Julius gaat geneeskunde studeren in Wenen en specialiseert zich in experimentele pathologie. Verder houdt hij van gewichtheffen en schaken en sluit vriendschap met Sigmund Freud. Na zijn promotieonderzoek naar de accelererende hartslag wordt hij in 1883 assistent bij de nog jonge vakgroep psychiatrie. Zes jaar later wordt hij

hoogleraar neuropsychiatrie in Graz (na vier jaar voortgezet in Wenen). Hij bestudeert kattengedrag na schildklierverwijdering, ziet verbanden tussen schildklierfunctie en cretinisme en tussen kropgezwollen en jodiumgebrek – pas in 1923 nemen autoriteiten zijn advies ter harte in alpineregio's geijodeerd zout te verkopen. Voorts experimenteert hij met tuberculine en tyfusvaccin om verlamde patiënten door middel van koorts te genezen, maar de resultaten vallen tegen.

In de Eerste Wereldoorlog legt men het verband tussen syfilis en een tot parese leidende hersenaandoening. In 1917 trekt Wagner-Jauregg bloed uit een soldaat met malaria en besmet negen paresepatiënten. Na zeven à elf koortsaanvallen krijgen ze kinine. Drie patiënten lijken volledig te genezen. Wagner-Jauregg bevestigt dit resultaat in een grootschalig onderzoek en malaria met (neo) salvarsan wordt dé behandeling voor syfilis. In 1927 krijgt hij als eerste psychiater een Nobelprijs. Een jaar later gaat hij met pensioen en zet zich in voor de rechten van geesteszieken. Ook roept hij op tot gedwongen sterilisatie van deze patiënten (en van mensen met 'criminele genen'). In 1940, het jaar van zijn dood, wordt hij lid van de nazipartij. Enkele jaren later maakt penicilline zijn koortskuur overbodig.